

TỔNG HỢP BIỂN ĐÔNG TUẦN QUA

(từ 1/4 đến 7/4/2013)

- ASEAN, Trung Quốc nhất trí hướng tới Bộ quy tắc ở Biển Đông
- Trung Quốc bắt đầu mở các tuyến du lịch ra Hoàng Sa
- Trung Quốc duy trì tuần tra thường xuyên trên biển
- Việt Nam đề nghị tuyệt đối không dùng vũ lực với ngư dân
- Philippines sẽ tiếp tục theo đuổi vụ kiện
- Mỹ tái khẳng định chiến lược trọng tâm Châu Á
- Mỹ ủng hộ xử lý tranh chấp ở Biển Đông qua cơ chế trọng tài
- Mỹ-Philippines khai mạc tập trận quân sự chung

Động thái của các quốc gia

+ Trung Quốc:

Trung Quốc bắt đầu mở các tuyến du lịch ra Hoàng Sa. Phát biểu bên lề Diễn đàn Châu Á Bắc Ngao 2013, Phó Chủ tịch tỉnh Hải Nam Đàm Lực cho biết Trung Quốc sẽ cho phép du khách tới tham quan Hoàng Sa trước ngày Quốc tế Lao động 1/5. Theo dự kiến, khách du lịch sẽ ngủ nghỉ trên một con tàu du lịch lớn và đi thăm quan các điểm đảo ở Hoàng Sa.

Hạm đội hải quân Trung Quốc rời Biển Đông. Hạm đội 4 tàu chiến của Hạm đội Nam Hải đã đi qua Kênh Bashi và tiến vào Biển Đông vào 22h ngày 1/4 sau khi hoàn thành các bài tập trên vùng biển tây Thái Bình Dương. **Đội tàu này** trở về căn cứ Tam Á ở Hải Nam sáng ngày 3/4 sau chuyến hành trình trên biển 16 ngày.

Trung Quốc sẽ tăng cường diễn tập trên biển. Tân Hoa xã hôm 1/4 dẫn lời Thiếu tướng Hải quân Trung Quốc Tưởng Vĩ Liệt, Tư lệnh Hạm đội Nam Hải nói rằng, hoạt động huấn luyện ở biển xa mà Trung Quốc không ngừng mở rộng

sẽ được tiến hành thường xuyên, nhưng điều này không có nghĩa là Trung Quốc đang thay đổi chính sách quốc phòng: “Sự phát triển của hải quân Trung Quốc hoàn toàn không có nghĩa là chiến lược phòng thủ biển gần của Trung Quốc đã thay đổi.”

Trung Quốc duy trì tuần tra thường xuyên trên biển. Cục trưởng Cục Hải dương quốc gia Lưu Tứ Quý cho biết: “Bắc Kinh sẽ tiếp tục thực hiện hoạt động tuần tra thường xuyên ở Hoàng Hải, Biển Hoa Đông và Biển Đông” để bảo vệ cái gọi là “chủ quyền lãnh thổ quốc gia”, đồng thời duy trì quyền kiểm soát hiệu quả đối với **Bãi cạn Scarborough/ Hoàng Nham.**

Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình: “Đàm phán thân thiện là chìa khoá giải quyết tranh chấp”. Trong cuộc gặp với Quốc vương Brunei Hassanal Bolkiah tại Bắc Kinh hôm 5/4, ông Tập Cận Bình cho hay: “Trung Quốc sẵn sàng tăng cường các cuộc đối thoại và thông tin liên lạc với các nước thành viên Hiệp hội Các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) để cùng nhau duy trì hoà bình và ổn định trên Biển Đông”. Theo ông Tập, Trung Quốc sẵn sàng hợp tác với Brunei - nước Chủ tịch ASEAN năm 2013, dốc sức vào các chủ đề phát triển hợp tác, xử lý ổn thỏa vấn đề Biển Đông, thúc đẩy quan hệ song phương thu được bước phát triển mới và to lớn hơn.

+ Việt Nam:

Việt Nam đề nghị tuyệt đối không dùng vũ lực với ngư dân. Phát biểu tại Hội nghị quan chức quốc phòng cao cấp các nước ASEAN mở rộng (ADSOM+) diễn ra tại Brunei ngày 4/4, Thượng tướng Nguyễn Chí Vịnh, Thứ trưởng Bộ Quốc phòng Việt Nam đã đề nghị các nước tuyệt đối không sử dụng vũ lực trong hành xử đối với ngư dân và những người lao động hòa bình trên biển. Phát biểu của Trưởng đoàn Việt Nam đã được hội nghị đồng tình và nhiều đại biểu đánh giá cao.

Bản đồ thiếu Hoàng Sa, Trường Sa sẽ bị phạt 50 triệu đồng. Bộ Tài nguyên và Môi trường vừa công bố dự thảo quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực khí tượng thủy văn, đo đạc và bản đồ. Mức phạt đề xuất từ 20 đến 50 triệu đồng đối với hành vi cung cấp tư liệu, dữ liệu bản đồ có liên quan đến vùng biển thuộc chủ quyền Việt Nam mà không thể hiện quần đảo Hoàng Sa, Trường Sa và các đảo khác. Cùng mức phạt là hành vi cung cấp thông tin, tư liệu, dữ liệu đo đạc và bản đồ thể hiện không đúng đường biên giới quốc gia, chủ quyền, lãnh thổ, lãnh hải của Việt Nam.

+ Philippines:

Philippines sẽ tiếp tục theo đuổi vụ kiện. Bộ Ngoại giao Philippines hôm 3/4 hoan nghênh sự ủng hộ của Mỹ đối với việc đưa vấn đề tranh chấp Biển Đông ra tòa trọng tài quốc tế. Ngoại trưởng Philippines Albert del Rosario cho biết “Chúng tôi cam kết sẽ theo đuổi vụ kiện thông qua tòa Trọng tài và sẽ không có bất cứ sự nhầm

lẫn hay nghi ngờ nào về những hướng giải quyết được đưa ra.”

Philippines thay tư lệnh Miền Tây (Wescom). Bộ Tổng tham mưu quân đội Philippines hôm 1/4 đã bổ nhiệm Thiếu

tướng Rustico Guerrero làm Tư lệnh Bộ tư lệnh Miền Tây- thay Trung tướng Juancho Sabban về nghỉ hưu ở tuổi 56. Trong lễ bổ nhiệm, Tổng tham mưu trưởng quân đội Philippines Bautista chỉ thị cho tân Tư lệnh Guerrero: “Hãy thực thi nhiệm vụ là người bảo vệ nhân dân cũng như chủ quyền và sự toàn vẹn lãnh thổ của đất nước.”

Ngoại trưởng Philippines “Yêu sách trên biển của Trung Quốc gây bất ổn trong khu vực.”

Phát biểu tại lễ khai mạc cuộc tập trận chung “Vai kẻ vai” tổ chức tại căn cứ quân sự Emilio Aguinaldo thành phố Quezon, Ngoại trưởng Philippines Albert del Rosario tuyên bố các yêu sách chủ quyền quá mức, bành trướng của Trung Quốc ở Biển Đông không chỉ tạo ra sự bất ổn trong khu vực mà còn làm suy yếu vai trò của luật pháp quốc tế. Theo ông Rosario, “Hòa bình và ổn định trong khu vực đã và đang đối mặt trước những nguy cơ nghiêm trọng. Đối với Philippines, chúng ta phải bảo vệ biên giới và toàn vẹn lãnh thổ của chúng ta mạnh mẽ hơn trước đây.”

+ Mỹ:

Mỹ tái khẳng định chuyển trọng tâm sang Châu Á. Phát biểu ngày 1/4 trong cuộc gặp Thủ tướng Singapore Lý Hiển Long đang ở thăm Mỹ, Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ Chuck Hagel khẳng định: “Nước Mỹ nói chung và Bộ Quốc phòng nói riêng vẫn bảo lưu cam kết tái cân bằng đối với khu vực châu Á-Thái Bình Dương. Trong tương lai thậm chí sẽ còn nhiều cơ hội hơn để Mỹ và Singapore tăng cường phối hợp.” Bộ trưởng Hagel cũng cho biết ông sẽ tới Singapore vào tháng tới để tham dự Đối thoại Shangri-La.

Mỹ ủng hộ xử lý tranh chấp ở Biển Đông qua cơ chế trọng tài. Phát biểu ngày 2/4 trước cuộc hội đàm với người đồng cấp Philippines Albert del Rosario đang ở thăm Mỹ, Ngoại trưởng Kerry tuyên bố “Philippines là một trong 5 đồng minh của chúng tôi tại Châu Á - Thái Bình dương, đồng thời là một mối quan hệ vô cùng quan trọng trong bối cảnh có những căng thẳng tại Biển Đông. Chúng tôi ủng hộ một bộ quy tắc ứng xử tại đây và quan ngại sâu sắc trước những căng thẳng, đồng thời mong muốn vấn đề tranh

chấp ở vùng biển này được giải quyết thông qua cơ chế trọng tài.”

“Hoàng Sa và Trường Sa không nhiều dầu khí”. Trong một bản nghiên cứu công bố ngày 3/4 với tựa đề “Các khu vực tranh chấp tại Biển Đông nhiều khả năng có ít tài nguyên dầu hỏa và khí đốt truyền thống”, Cơ quan Thông tin Năng lượng Hoa Kỳ (EIA) xác định hai khu vực quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa chưa hề được chứng thực là có nguồn dầu lửa và khí đốt dồi dào. EIA trích dẫn các nguồn tin công nghiệp cho biết tại các mỏ gần quần đảo Trường Sa, trữ lượng được chứng thực hầu như là không có đối với dầu lửa, còn khí đốt thì chỉ bằng không đầy 100 tỷ feet khối. Tại vùng quần đảo Hoàng Sa: dầu lửa hoàn toàn không thấy và khí đốt lại ít hơn rất nhiều. Theo EIA, đa số các mỏ mà trữ lượng đã được chứng thực đều tập trung ở những khu vực không tranh chấp ở Biển Đông, gần bờ biển của các quốc gia duyên hải, không gần các đảo đang tranh chấp.

+ Úc:

Thủ tướng Úc công du Trung Quốc. Thủ tướng Úc Julia Gillard sẽ dẫn đầu một phái đoàn, gồm Ngoại trưởng Bob Carr, Bộ trưởng thương mại Craig Emerson, Bộ trưởng dịch vụ tài chính Bill Shortenn tới thăm Trung Quốc từ 5-10/4 nhằm tăng cường các mối quan hệ và thương mại song phương. Thủ tướng Úc dự kiến sẽ gặp Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình tại Diễn đàn châu Á Bắc Ngao tổ chức ở đảo Hải Nam và cũng có cuộc hội đàm với người đồng cấp Trung Quốc Lý Khắc Cường.

Quan hệ các nước

ASEAN, Bắc Kinh hướng tới Bộ quy tắc ứng xử ở Biển Đông. Ngày 1-2/4/2013, tại thủ đô Bắc Kinh của Trung Quốc đã diễn ra Cuộc họp Quan chức Cao cấp Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN)-Trung Quốc lần thứ 19. Thông cáo báo chí của Bộ Ngoại giao Trung Quốc ra ngày 2/4 cho biết tại cuộc họp, tất cả các đại biểu tham dự cuộc họp đều nhất trí cùng hợp tác hướng tới xây dựng Bộ quy tắc ứng xử ở Biển Đông (COC). Hai bên sẽ tiếp tục duy trì đối thoại và tham vấn.

Hội nghị quan chức quốc phòng cao cấp các nước ASEAN (ADSOM). Ngày 2/4, Hội nghị ADSOM đã diễn ra tại Brunei. Đây là bước chuẩn bị quan trọng cho Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng các nước ASEAN (ADMM) lần thứ 7 và Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng các nước ASEAN Mở rộng (ADMM+) lần thứ hai. Tham dự Hội nghị có Thứ trưởng/Tổng Thư ký Bộ Quốc phòng các nước thành viên ASEAN và đại diện Ban Thư ký ASEAN.

Hội thảo lịch sử, kinh tế, quân sự Biển Đông ở Pháp. Hội thảo với chủ đề “Lịch sử, kinh tế quân sự và truyền thông về Biển Đông” vừa diễn ra tại Trung tâm văn hóa Việt Nam tại Pháp, dưới sự chủ trì của nhóm “Biển Đông tại Pháp,” phối hợp với Hội khoa học và chuyên gia Việt Nam và Hội sinh viên Việt Nam tại Pháp. Hội thảo được tổ chức với mục đích trao đổi và cung cấp những kiến thức cơ bản và những chứng cứ xác thực, để hiểu về các đề tài “lịch sử, kinh tế, quân sự và truyền thông” tới các đại biểu tham dự, để khẳng định các quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa thuộc chủ quyền của Việt Nam.

Mỹ và Philippines khai mạc tập trận quân sự chung. Ngày 5/4, quân đội Mỹ và Philippines đã chính thức khai mạc cuộc tập trận quân sự chung ở miền Bắc Philippines mang mật danh “Balikatan 2013”, kéo dài 9 ngày, với sự tham gia của 8.000 binh sỹ của hai nước và hàng chục phương tiện quân sự, trong đó có phi đội máy bay chiến đấu F/A-18 Super Hornet. Cuộc tập trận Balikatan năm nay sẽ tập trung vào huấn luyện hỗ trợ nhân đạo và cứu trợ thiên tai.

Phân tích và đánh giá

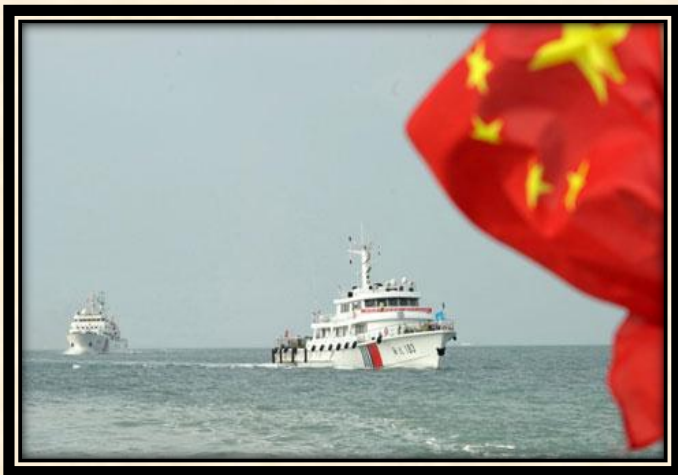

“Trung Quốc tiếp tục khuấy động Biển Đông” của *Peter Mattis*. Căng thẳng tại Biển Đông một lần nữa trở nên nóng hơn do các động thái của hải quân Trung Quốc. Ngày 26/3, Hà Nội đã công khai phản đối việc một tàu hải quân của PLA bắn vào một tàu cá của Việt Nam. Cùng thời điểm, Hạm đội Nam Hải của PLAN – một trong ba đơn vị hải quân chủ chốt của Trung Quốc – đã thực hiện một loạt các cuộc tập trận nhằm khẳng định chủ quyền của Trung Quốc và đáp ứng yêu cầu “chuẩn bị cho các cuộc chiến trong thực tế” mà Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình đã đưa ra. Các cuộc tập trận này cho thấy Bắc Kinh đang sử dụng các động thái theo một lộ trình cụ thể để giữ nguyên hiện trạng tại Biển Đông theo hướng có lợi cho nước này. Thực tế, việc công khai quyết tâm bảo vệ chủ quyền của hải quân Trung Quốc trên các kênh tuyên truyền cấp nhà nước dường như là không cần thiết, bởi nó khiến các quốc gia khác tin rằng Trung Quốc sẽ duy trì quan điểm trước sau như một, không

thể thương lượng trong các tranh chấp liên quan đến chủ quyền trên biển của nước này. Số lượng và chất lượng các trang thiết bị của PLAN trong các cuộc tập trận đã đủ khiến các nước dành sự chú ý đặc biệt, chứ chưa nói đến các thông báo gây xôn xao về việc PLAN đã diễn tập tại bãi ngầm James ở Biển Đông. Những mâu thuẫn rõ rệt giữa tuyên bố với các hành động cũng như những nguyên tắc của Trung Quốc đã phần nào làm cho các nước trong khu vực thất vọng khi họ từng kỳ vọng rằng những gì mà Trung Quốc nói về quá trình “phát triển hòa bình” của nước này sẽ đi đôi với những hành động cụ thể, chứ không phải chỉ là những lời nói xáo rỗng.

“Đôi thoại sẽ là chìa khóa cho giải quyết tranh chấp tại Biển Đông?” của *Andrew Billo*. Vụ tàu tuần tra của Trung Quốc tấn công một tàu đánh cá của Việt Nam tuần trước là sự cố mới nhất xảy ra trên Biển Đông. Vụ việc cho thấy các nước trong khu vực Châu Á cần phải hành động một cách nhanh chóng, cùng với Mỹ, tiến tới xây dựng một cơ chế quản lý các tranh chấp lãnh thổ tại Biển Đông và Biển Hoa Đông. Không nước nào muốn thấy Châu Á – động lực của nền kinh tế toàn cầu – đi chệch hướng bởi sự leo thang xung đột trên biển. Liệu có tránh được một kết cục xấu hay không phụ thuộc nhiều vào thái độ của các bên tranh chấp trong việc sẵn sàng ưu tiên hợp tác chiến lược trong chính sách của họ. ASEAN cùng với một số tổ chức kinh tế khác cần phải giúp tạo điều kiện thuận lợi để các

cuộc đối thoại cần thiết có thể diễn ra. Sau thất bại năm ngoái tại hội nghị của ASEAN tại Campuchia, đây là thời điểm để các nhà lãnh đạo Châu Á cần thể hiện quyết tâm trong việc xây dựng các cơ chế đối thoại có hiệu quả tại khu vực. Một ASEAN bị rạn nứt sẽ không có lợi cho bất cứ quốc gia nào. Khi Châu Á trỗi dậy, khu vực này sẽ phải đối mặt với một tình thế tiến thoái lưỡng nan: nên tuân thủ theo các chuẩn mực ngoại giao của phương Tây hay tôn trọng các giá trị của các quốc gia Châu Á, như là đồng thuận, hài hòa và láng giềng tốt – các giá trị đã được đề ra trong Tuyên bố về ứng xử trên Biển Đông của ASEAN (DOC). Để giải quyết các tranh chấp lãnh thổ, cần thiết lập được sự cân bằng giữa hai cách tiếp cận mâu thuẫn này. Khi xét đến vai trò kinh tế toàn cầu của Châu Á, các nước khác trên thế giới có lợi ích rõ ràng trong việc ủng hộ một cách thức giải quyết như vậy.

“Trung Quốc tái cơ cấu cơ quan chấp pháp trên biển: Tác động đến an ninh khu vực” của *Li Mingjiang* và *Zhang Hongzhou*. Gần đây, Trung Quốc đã tiến hành tái cơ cấu các cơ quan chấp pháp trên biển công kênh của nước này.

Đây là một động thái thể hiện ý định của Bắc Kinh trong việc đẩy mạnh chính sách cứng rắn đối với những tranh chấp trên biển. Nó đồng thời cho thấy Trung Quốc muốn tăng cường năng lực của các cơ quan chấp pháp, một bước không thể thiếu nếu như Trung Quốc muốn trở thành một cường quốc biển. Bắc Kinh cho rằng các lợi ích trên biển của nước này đang ngày càng bị xâm hại và việc có một lực lượng chấp pháp thống nhất sẽ có mục đích chính là để khẳng định các lợi ích trên biển. Trong thời gian tới, ít có khả năng Bắc Kinh sẽ lùi bước trong chính sách an ninh biển của nước này, chính sách mà một vài năm qua rất nhiều nhà nghiên cứu đã mô tả là khá quyết đoán. Dường như Trung Quốc luôn cho rằng việc sử dụng các lực lượng chấp pháp dân sự sẽ giúp phi quân sự tranh chấp và tránh đối đầu với các quốc gia láng giềng. Rõ ràng bản chất của chính sách an ninh khu vực của Trung Quốc sẽ tiếp tục là một chính sách đầy quyết đoán tuy nhiên không mang tính đối đầu. Điều này càng củng cố quan điểm cho rằng căng thẳng và tranh chấp sẽ tiếp tục hiện hữu trên các vùng biển tại Đông Á, ít nhất là trong một vài năm tới.

“Mỹ cần làm gì đối với các tranh chấp biển ở Châu Á” Theo ông Michael D. Swaine, chuyên gia về an ninh Trung Quốc của Quỹ Carnegie, tranh chấp biển là yếu tố duy nhất có thể gây nên tình trạng bất ổn định và các xung đột vũ trang với Trung Quốc. Trong phiên điều trần trước Ủy ban Đánh giá Quan hệ An ninh và Kinh tế Mỹ – Trung, ông Swaine đã lý giải các tác nhân chính gây ra căng thẳng tại Biển Đông và Biển Hoa

Đông và đưa ra các biện pháp mà Washington có thể thực hiện để giảm bớt nguy cơ xung đột. Khuyến nghị chính sách: (i) *Ứng hộ Bộ quy tắc ứng xử*: Washington cần thể hiện sự ủng hộ rõ ràng đối với việc xây dựng một bộ quy tắc ứng xử để quản lý hành vi của các bên tại vùng biển tranh chấp; (ii) *Theo đuổi một chính sách ngoại giao thâm lặn*: Mỹ cần phải hợp tác trong các chiến dịch ngoại giao lâu dài, chú trọng đến sự tương tác chặt chẽ tất cả các bên và không quá ồn ào; (iii) *Khuyến khích hoạt động khai thác chung các nguồn tài nguyên*: Washington cần khuyến khích việc thiết lập các chương trình hợp tác chung giữa nhiều bên, qua đó có thể phân định các quyền thăm dò tài nguyên và giải quyết các quan ngại về môi trường; (iv) *Duy trì quan điểm trung lập về tranh chấp*: Mỹ nên giữ một cái nhìn đúng đắn về tranh chấp biển, nhận thức gốc rễ lịch sử sâu xa của tranh chấp và nên tránh xem đây là thước đo mối quan hệ chiến lược Mỹ - Trung. Ông Swaine kết luận, “Không có một giải pháp nhanh gọn cũng như hiệu quả cho những tranh chấp biển phức tạp và dai dẳng này. Việc giải quyết tranh chấp cần phải có sự kiên nhẫn, nỗ lực bền bỉ cùng cách xử lý khéo léo của Mỹ.”

Thực hiện: Đinh Tuấn Anh

Vũ Quang Tiệp